

KONKURRANSESITUASJONEN FOR BEARBEIDEDE LANDBRUKSVARER

3. KVARTAL 2023

OM RAPPORTEN

- Rapporten er utarbeidet av avdeling handel og industri i Landbruksdirektoratet.
- Hensikten med rapporten er å overvåke konkurransesituasjonen for bearbejdede landbruksvarer, også kjent som RÅK-varer. Norske produsenter av slike varer blir heretter kalt RÅK-industrien.
- Konkurransesituasjonen overvåkes ved å innhente informasjon om salg av norskproduserte RÅK-varer, samt import- og eksportutvikling av slike varer. I tillegg presenterer vi internasjonal prisutvikling på jordbruksråvarer.
- Tall knyttet til salg av norske RÅK-varer er basert på søknader i RÅK-tilskuddsordningen. Ettersom ikke alle RÅK-varer er tilskuddsberettiget gir ikke tallene en fullstendig oversikt over norsk produksjon, men et bilde av utviklingen i produksjonen over tid.
- Import- og eksporttallene er basert på SSBs utenrikshandelsstatistikk.
- Tidligere kvartalsrapporter er tilgjengelig på [Landbruksdirektoratets nettside](#).

SAMMENDRAG

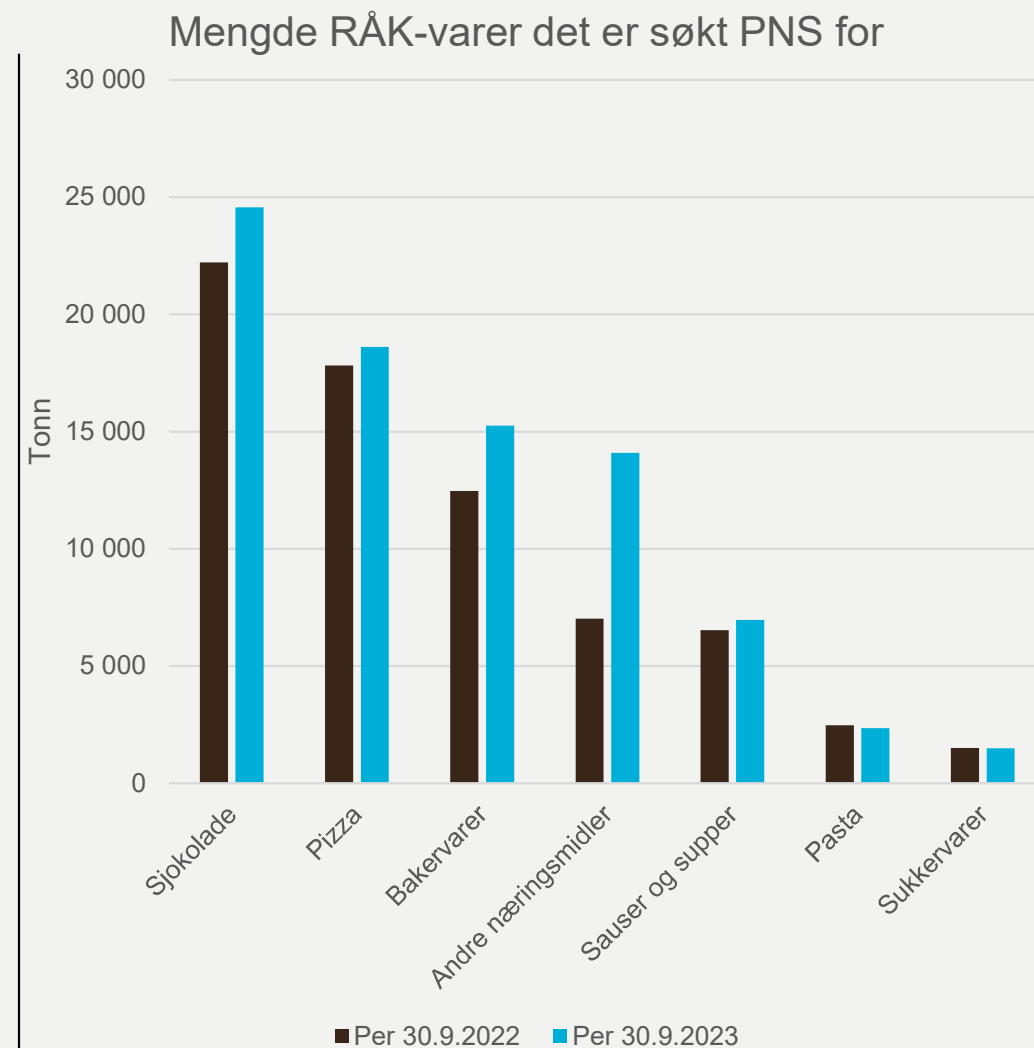
- Rapporten oppsummerer RÅK-industriens konkurransesituasjon per tredje kvartal 2023.
 - Gjennomsnittlig valutakurs hittil i år var 11,34 kr per euro.
 - Tilskuddssatsene ble endret fra 1. juli.
 - På grunn av utvidet vareomfang er det søkt om prisnedskrivning (PNS) for en større mengde ferdigvarer per 30. september 2023, sammenlignet med samme periode i fjor. På grunn av lave satser har utbetalingene falt.
 - De fleste råvareprisene i EU sank i tredje kvartal 2023, etter en liten økning i andre kvartal.
 - Importmengden av RÅK-varer er lavere per 30. september, sammenlignet med samme periode i fjor. Importverdien av RÅK-varer har økt.

NORSK RÅK-INDUSTRI

MENGDE RÅK-VARER DET ER SØKT TILSKUDD FOR

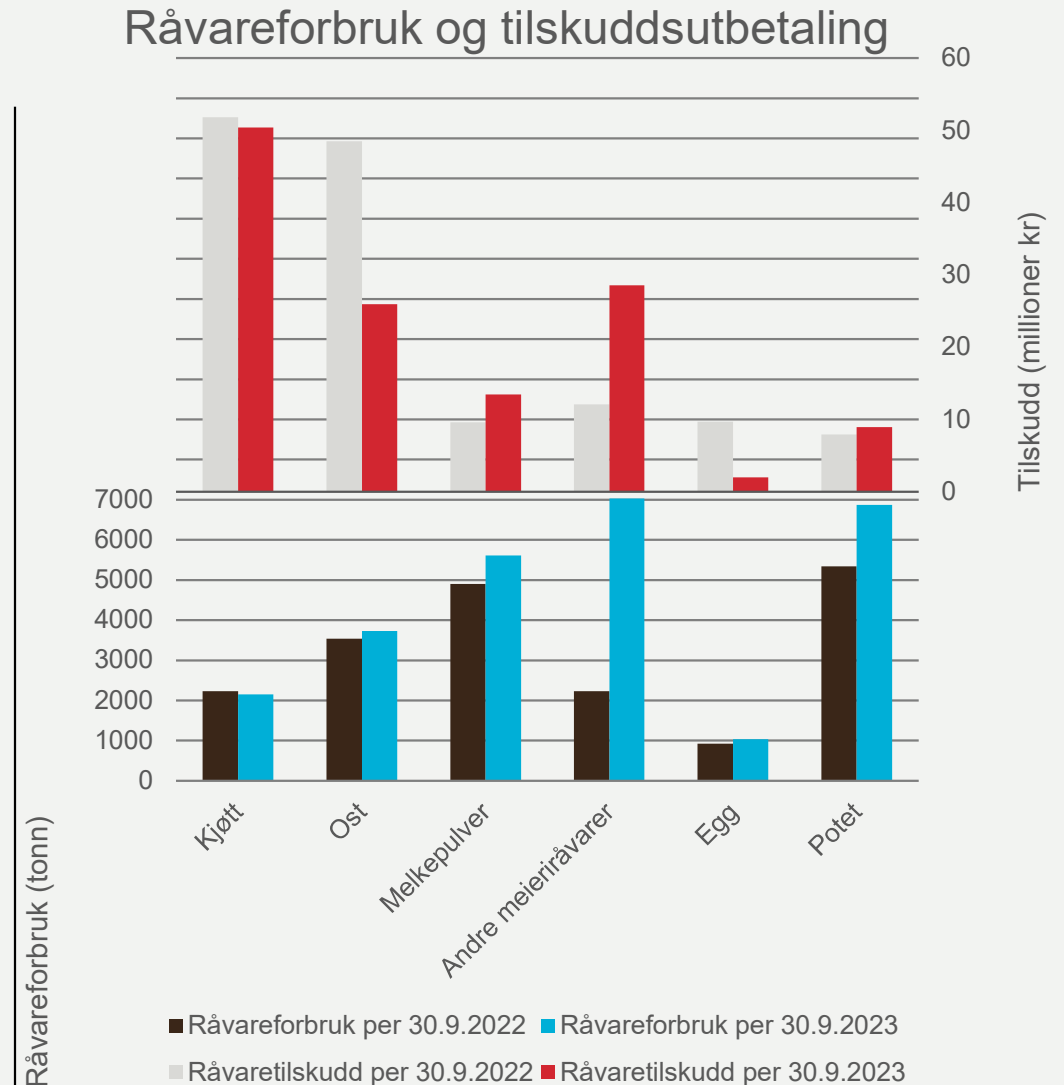
- I de tre første kvartalene av 2023 ble det søkt om tilskudd for nesten 85 000 tonn ferdigvarer mot vel 70 000 tonn i samme periode i 2022.
- Ordningens vareomfang ble utvidet for «andre næringsmidler» fra og med 1. januar 2023.
- Vedlegg 1 viser en detaljert oversikt over mengde RÅK-varer det er søkt om tilskudd for, de tre første kvartalene i 2023.

Kilde: Landbruksdirektoratet.

BRUK AV NORSKE JORDBRUKSRÅVARER

- RÅK-industrien er en vesentlig avtaker av norske jordbruksvarer, som kjøtt, meierivarer, egg og potet.
- Figurene viser tilskuddsutbetaling og råvareforbruk i norske RÅK-varer som det ble søkt om prisnedskrivning (PNS) for per 30. september 2022 og 2023.
- Råvaregruppen «andre meieriråvarer» har økt i 2023. Dette er som følge av utvidet vareomfang.

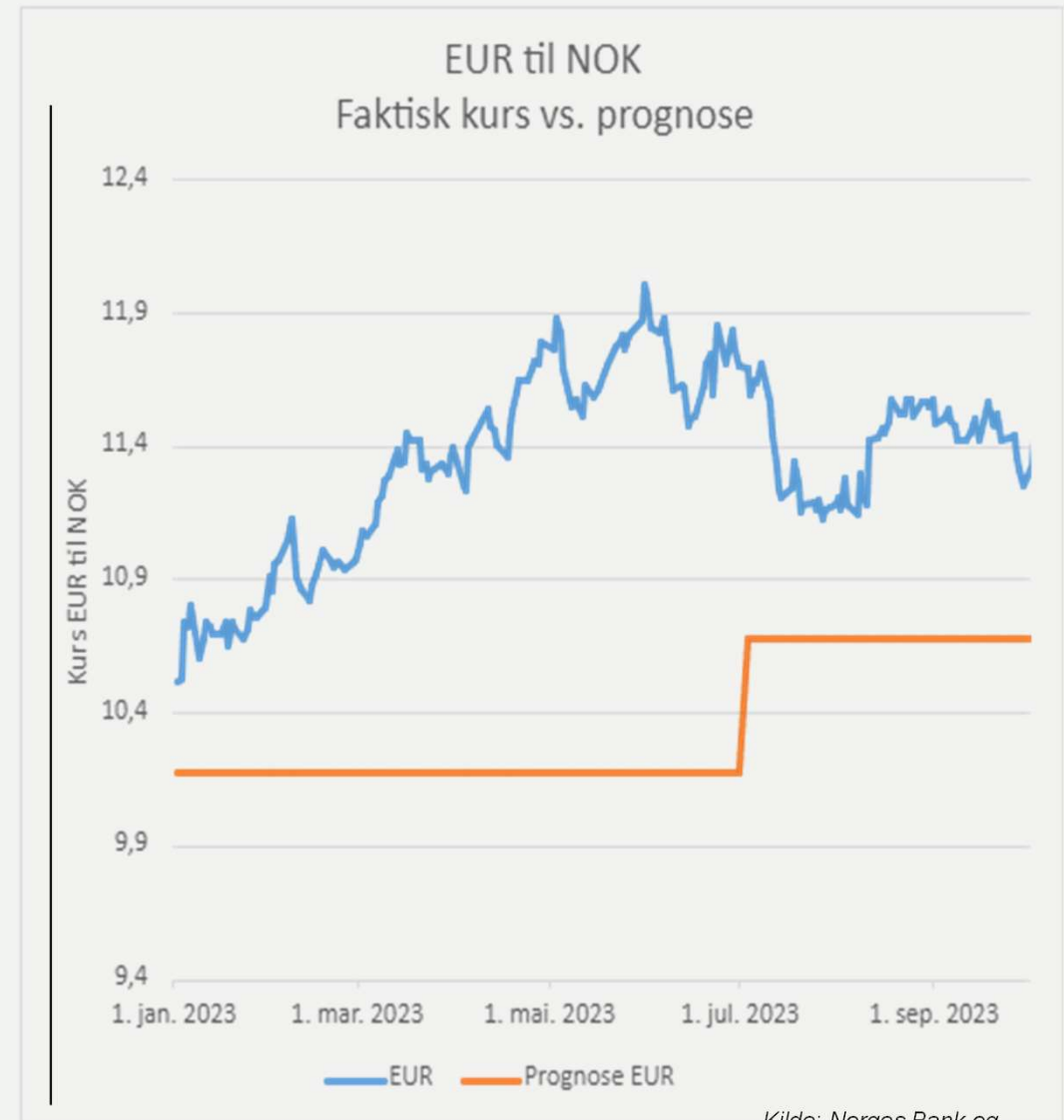
Kilde: Landbruksdirektoratet.

The image features a stack of Euro coins (1, 2, and 5 cent) and a 20 Euro banknote. The background is a light gray with several diagonal white stripes. A red line graph is visible in the bottom left corner. The title 'VALUTAKURS OG INTERNASJONAL PRISUTVIKLING' is written in a bold, black, sans-serif font on the right side of the image.

VALUTAKURS OG INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

VALUTAKURSUTVIKLING

- Kronen er svakere enn prognosert. Isolert sett har valutakursendringen styrket konkurranseevnen for norsk industri målt mot import.
- Gjennomsnittlig valutakurs hittil i år (per tredje kvartal) er 11,34 kr per euro. For tredje kvartal er gjennomsnittlig valutakurs på 11,40 kr per euro.
- Tilskuddssatsene ble endret fra 1. juli og prognosert valutakurs ble oppdatert til 10,68 kr per euro for 2. halvår 2023, opp fra 10,18 for 1. halvår.

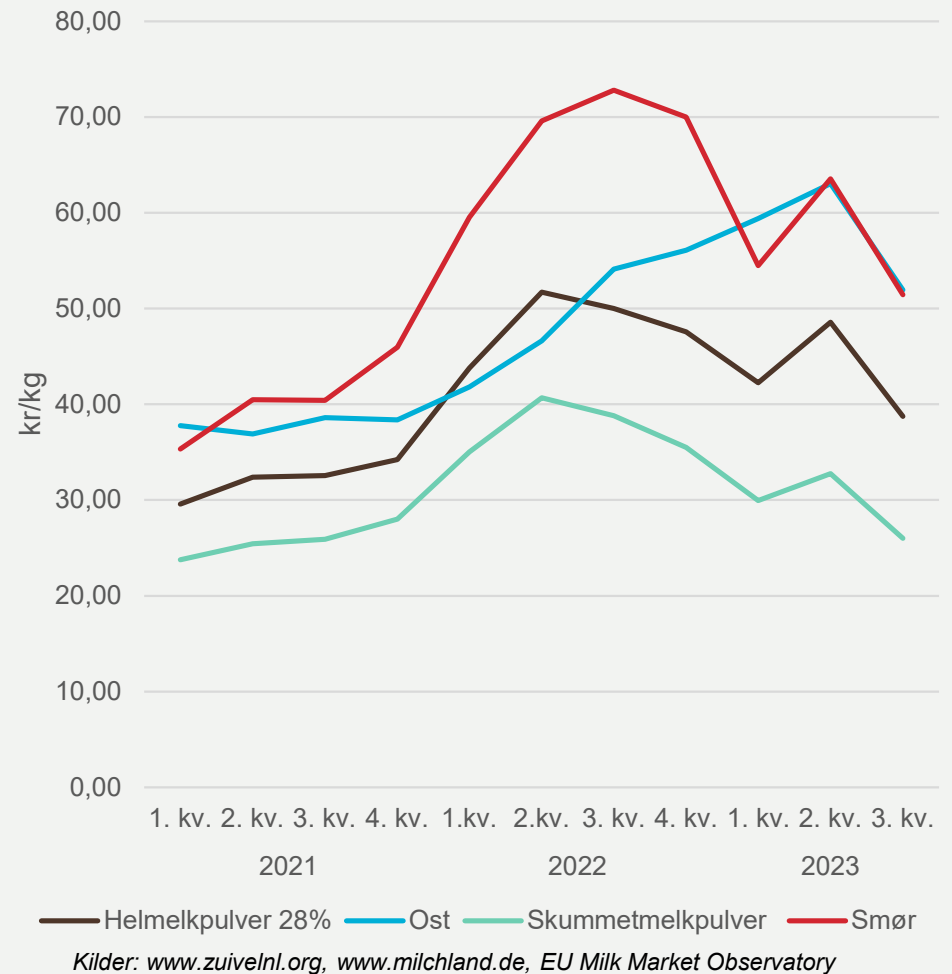
Kilde: Norges Bank og
Landbruksdirektoratet

INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

- På de neste sidene følger en kort oppsummering av utviklingen på internasjonale råvarepriser. Prisene gjelder for råvarer som benyttes av internasjonal RÅK-industri og er omregnet til norske kroner. De internasjonale prisene er i hovedsak innhentet i EU, da dette anses å være mest relevant for denne vurderingen.
- Prisene for tredje kvartal er gjennomsnittspriser for perioden 1. juni til 31. august 2023.
- For å se mer om utviklingen i internasjonale priser, se våre nettsider, [her](#).

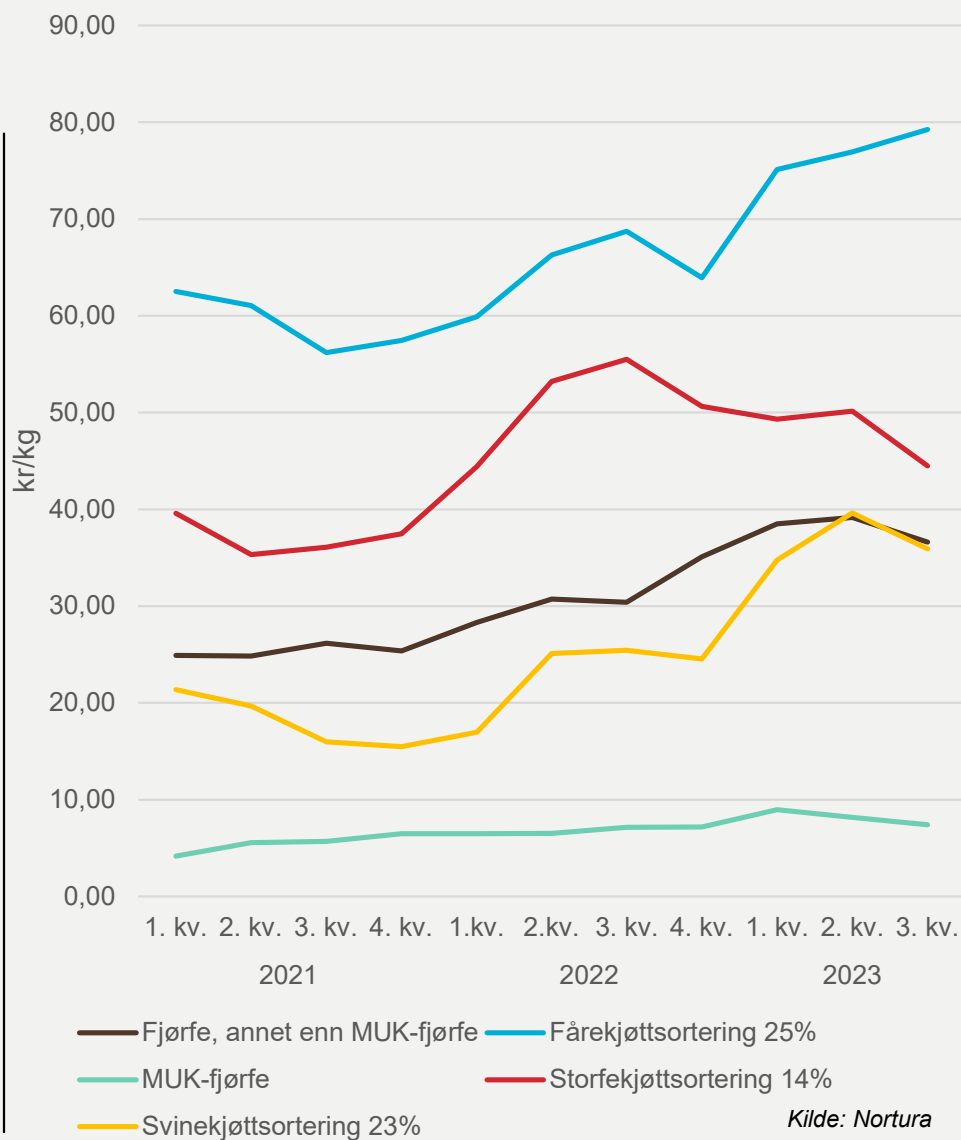
INTERNASJONALE MEIERIPRISER

- Prisene på smør og melkepulver falt i første kvartal, siden pristoppen i midten av 2022. Prisene økte i andre kvartal før de sank igjen i tredje kvartal 2023.
- Prisen på ost fortsatte å stige frem til 2. kvartal, før den falt som de andre meieriråvarene. Fra andre til tredje kvartal er prisen på smør og ost like.

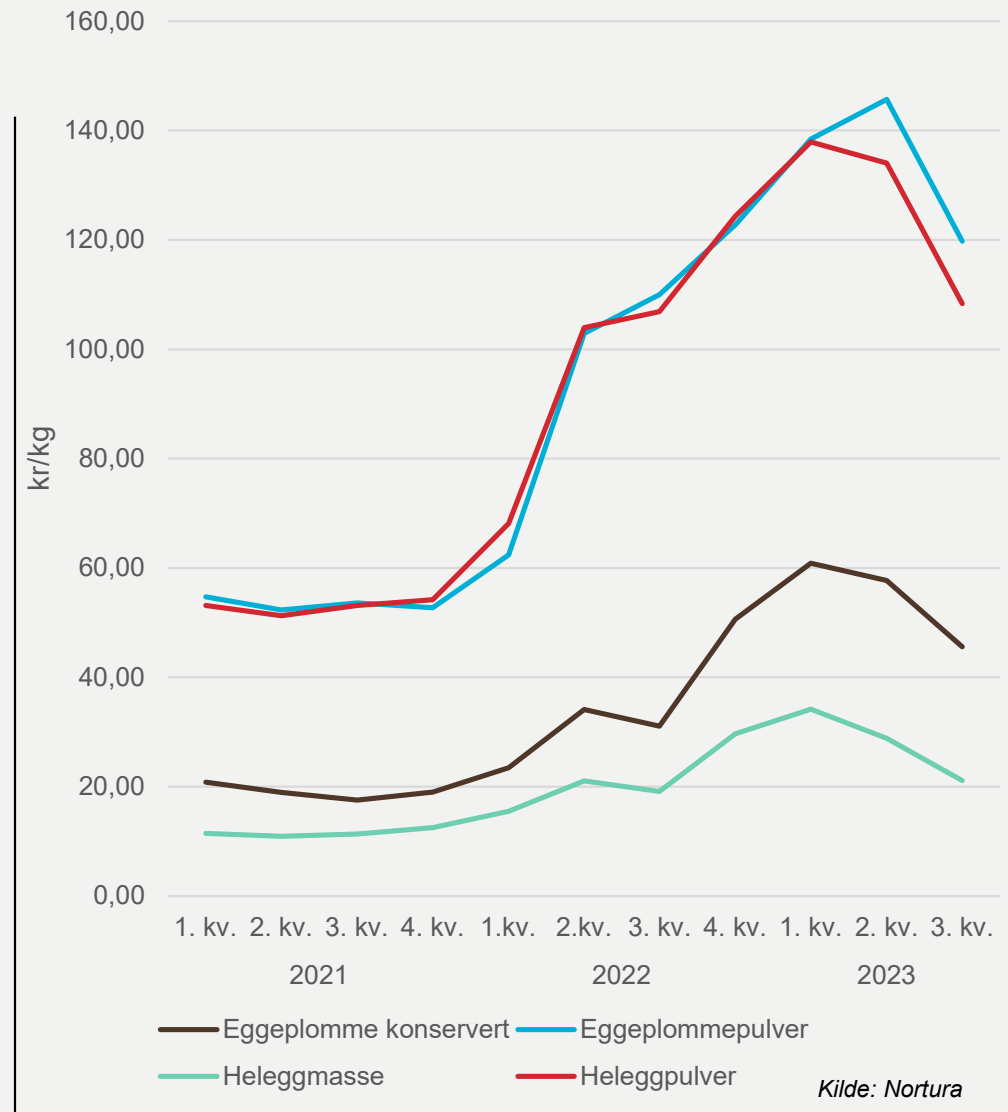
INTERNASJONALE KJØTTPRISER

- Prisene på kjøtt, unntatt for fårekjøtt, har sunket etter at flere av prisene økte litt i første og andre kvartal. Bortsett fra storfekjøtt er prisene fortsatt på et høyere nivå enn det som ble lagt til grunn ved satsfastsettelsen i RÅK-tilskuddsordningen.
- Forbruket av storfekjøtt går ned med nærmere 2 prosent. For store preges markedet i EU av større tilgang enn etterspørsel.
- Prisene på fjørfekjøtt økte i første halvår 2023, men er nå fallende. En stor del av reduksjonen i pris forklares med reduserte utgifter til innsatsvarene og stabilisering av markedet etter fugleinfluensautbrudd.
- For svin er markedet preget av lav produksjon over tid. Bakgrunnen er stadige utbrudd av svinepest, nye krav til miljø og dyrevelferd i EU. Svekket kjøpekraft gir likevel en liten nedgang i prisene i 3. kvartal.

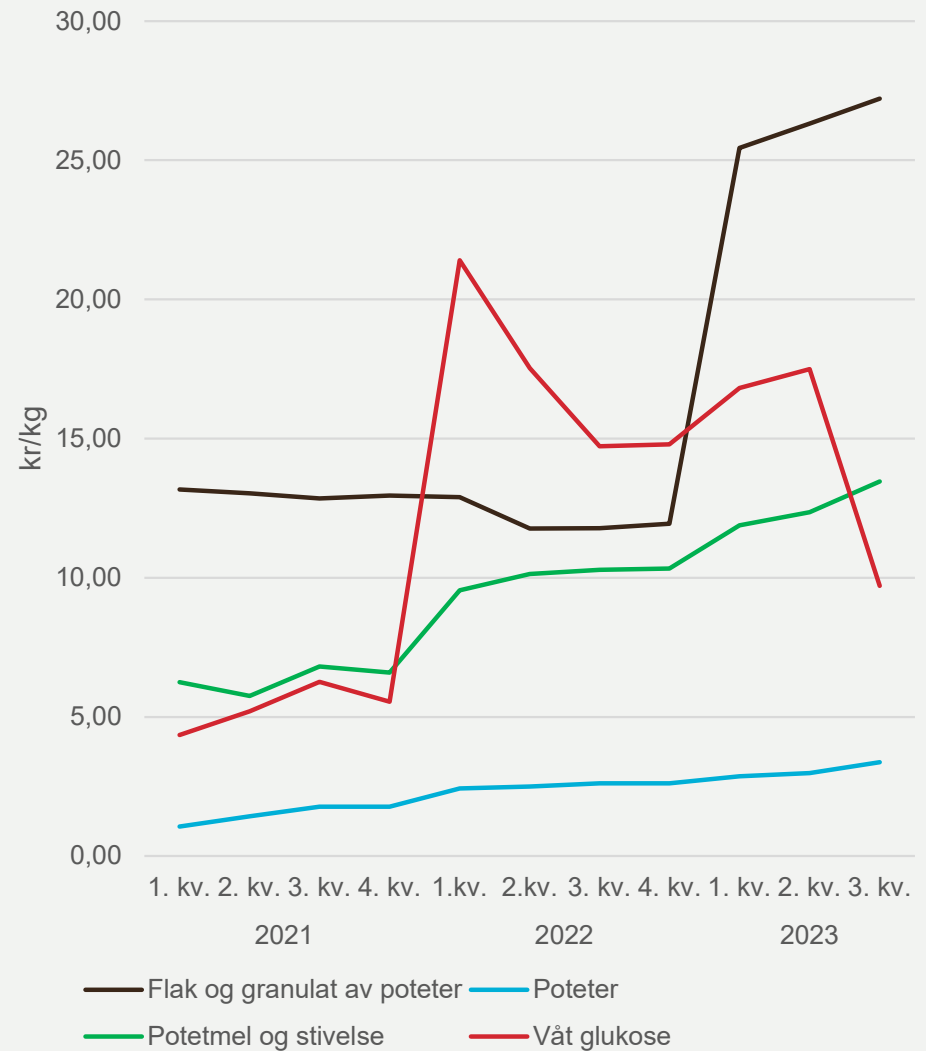
INTERNASJONALE EGGPRISER

- Prisene på råvarer av egg har i tredje kvartal sunket betydelig.
- Prisnivået på alle eggråvarer er høyere enn det som ble lagt til grunn ved fastsettelse av gjeldende satser.

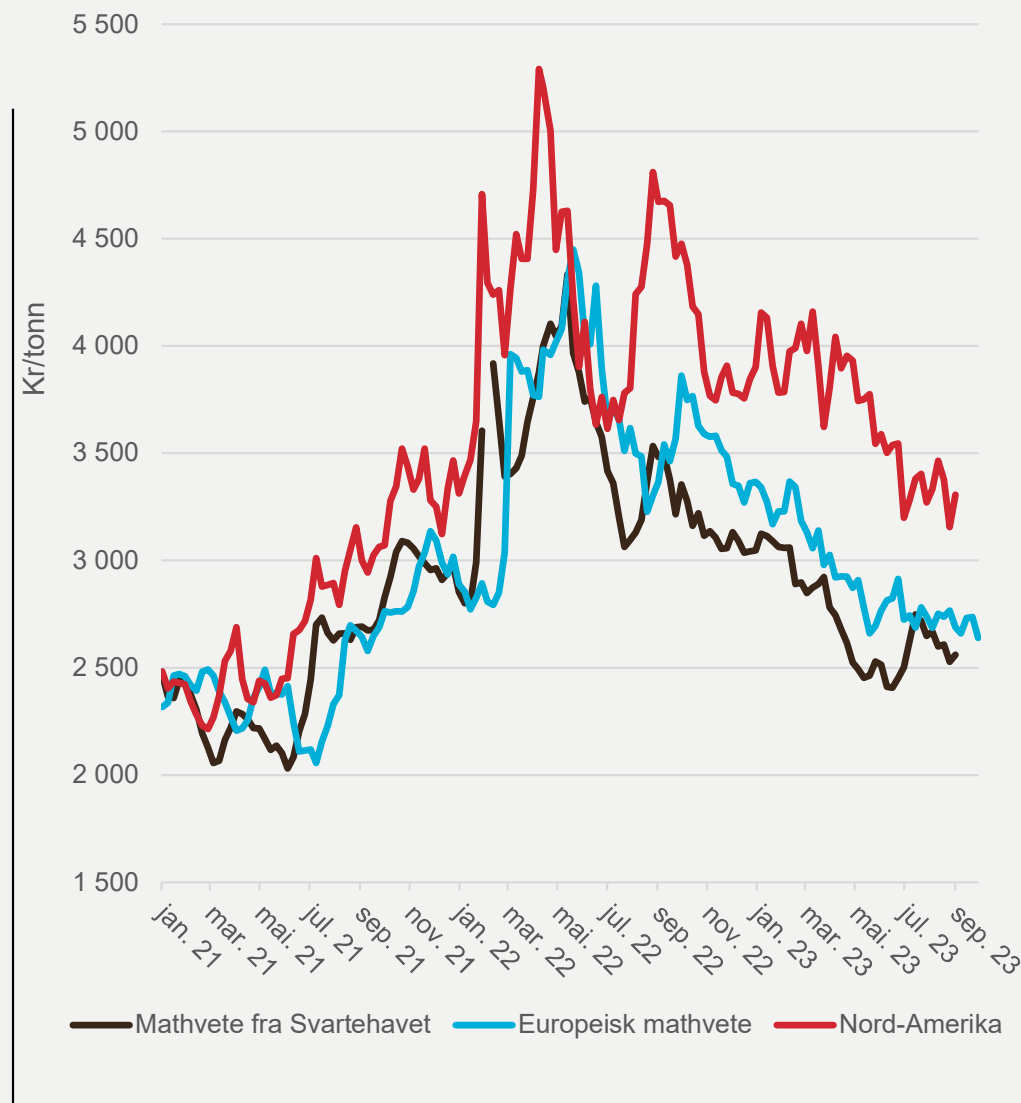
INTERNASJONALE POTETPRISER

- I 2022 ble en større andel flak og granulater av potet handlet på langsiktige kontrakter, hvor økning i pris på innsatsfaktorer, som strøm, ikke hadde blitt priset inn enda. Økte kostnader har ledet til et hopp i priser for flak og granulater av potet.
- Prisene på potet til industri har holdt seg stabile.
- Våt glukose har gått ned i pris, både fra toppen i 1. kvartal 2022 og en topp i 2. kvartal 2023.

INTERNASJONALE KORNPRISER

- Landbruksdirektoratet følger prisutviklingen for korn med tanke på konkurransesituasjonen til råvaren mel som brukes i RÅK-industrien.
- Prisene for korn er lavere i 2023 enn i 2022.

Kilde: Felleskjøpet Agri, IGC og Landbruksdirektoratet

EXPORT →

← IMPORT

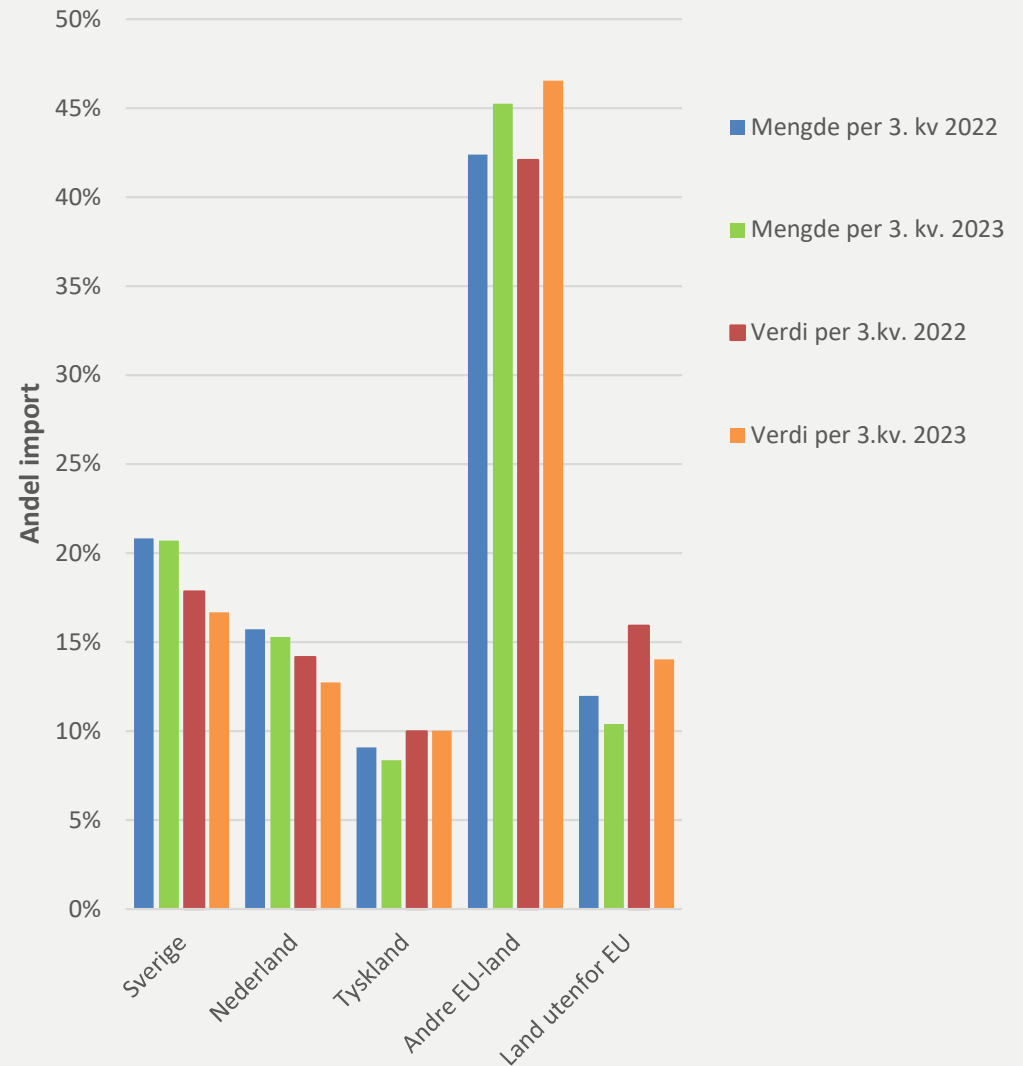
INTERNASJONAL HANDEL MED RÅK-VARER

IMPORT- OG EKSPORTUTVIKLING

- Vedlegg 2 til 5 presenterer import- og eksportstatistikk for et utvalg RÅK-varer. Utvalget består av de mest sentrale RÅK-varene, slik det fremgår av vedlegg 6.
- RÅK-varenummer for «non-food artikler» er ikke med i utvalget. I vurderingen har vi også utelatt RÅK-varer som ikke blir produsert i Norge, slik som kaffe og te.
- Vi benytter det samme utvalget hver periode. Videre i rapporten vil «utvalget av RÅK-varer» bli betegnet som RÅK-varer.

IMPORTUTVIKLING

- Importert mengde av RÅK-varer falt med 10 prosent sammenliknet med samme periode i fjor.
- Importverdien forsetter å øke, med 18 prosent, sammenlignet med samme periode.
- En svakere norsk krone får effekt på verdien.
- Det ble importert mest RÅK-varer fra Sverige, Nederland og Tyskland per tredje kvartal 2023.
- 88 prosent av de importerte RÅK-varene kom fra EU.

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

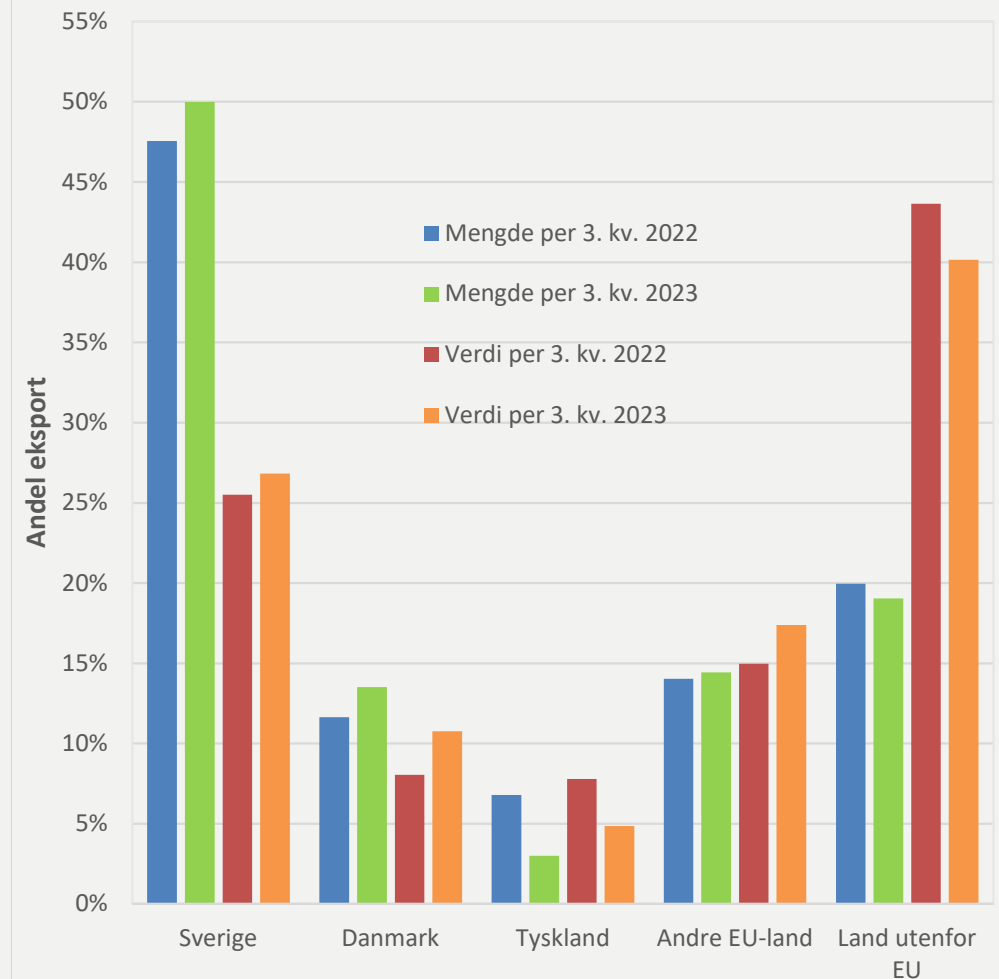
IMPORTUTVIKLING PER 30.9.2023

FOR ENKELTE VAREGRUPPER

- Importmengden av pizza har økt med 5 prosent sammenlignet med samme periode i 2022. Det importeres mest fra Tyskland og Italia.
- Import av sjokolade i pakninger over 2 kg (tidligere kalt "sjokolademasse") har økt med 10 prosent i mengde (495 tonn) og 42 prosent i verdi, sammenlignet med samme periode i 2022. Import av annen sjokolade har økt med 4 prosent i mengde (545 tonn) og 28 prosent i verdi, sammenlignet med samme periode i 2022.
- Importen av spise-is har blitt redusert med 18 prosent i mengde (775 tonn), mens verdien har blitt redusert med 22 prosent.
- Importen av brød og brødvarer har blitt redusert med 4 prosent i mengde (1 422 tonn), mens verdien har økt med 27 prosent.
- Søte kjeks og småkaker har det også blitt importert mindre av, 1 244 tonn (redusert med 12 prosent), mens verdien har økt med 20 prosent.

EKSPORTUTVIKLING

- Eksportmengden av RÅK-varer har økt med 8 prosent sammenliknet med samme periode i fjor.
- Når øl og mineralvann ikke regnes inn har eksportmengden en oppgang på 3 prosent sammenlignet med samme periode i 2022.
- Eksportverdien steg med 15 prosent i samme periode. Dette skyldes i hovedsak økt eksport av melkebaserte drikkevarer syrnet/usyrnet, til blant annet Sverige og Finland

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

EKSPORTUTVIKLING PER 30.9.2023

FOR ENKELTE VAREGRUPPER

- Eksport av melkebaserte drikkevarer har økt med over 200 prosent (fra 36 tonn til 692 tonn), sammenlignet med samme periode i fjor.
- Eksport av øvrig bakverk har økt med 11 prosent. Økningen utgjør 443 tonn. Verdien har økt med 33 prosent.
- Eksport av sjokolade i pakninger over 2 kg (tidligere kalt "sjokolademasse") har økt med 45 prosent i mengde (357 tonn) og 77 prosent i verdi, sammenlignet med same periode i 2022.
- Spise-is eksporten har blitt redusert med 268 tonn (38 prosent), mens eksportverdien er redusert med 43 prosent.

VEDLEGG

- Vedlegg 1: Mengde ferdigvarer det er søkt PNS for, i perioden januar til september 2022 og 2023
- Vedlegg 2: Importert mengde
- Vedlegg 3: Importverdi
- Vedlegg 4: Eksportert mengde
- Vedlegg 5: Eksportverdi
- Vedlegg 6: Definisjon av varegrupper

VEDLEGG 1

MENGDE FERDIGVARER DET ER SØKT PNS FOR, JANUAR – SEPTEMBER 2023

Varegruppe	Per 30.9.2022	Per 30.9.2023	Endring	
	Tonn	Tonn	%	Tonn
Sukkervarer (17.04.9091-9099)	1 506	1 496	-1	-10
Sjokolade (18.06.2090-9010, 9091, 9092)	22 218	24 565	11	2 347
Andre næringsmidler (19.01.1010-2091, 2098, 9098)*	7 016	14 095	101*	7 079*
Pasta (19.02.1100, 1900, 2091-3009)	2 478	2 354	-5	-124
Bakervarer, kaker og annet bakverk (19.05.3100, 3200, 9031, 9033, 9092, 9098)	12 466	15 257	22	2 791
Pizza (19.01.2097, 19.05.9010, 9021)	17 827	18 609	4	782
Sauser, supper og andre tilberedte næringsmidler (21.03.9010, 9099, 21.04.1011-2001, 21.06.9098)	6 535	6 960	7	425
Total	70 046	83 335	19	13 289

*RÅK-tilskuddsordningen ble utvidet med vaniljesaus, vaniljekrem og rømmedressing, alle på varenummer 19.01.9098, fra 1. januar 2023. Dette er årsaken til mye av økningen i omsøkt mengde for «Andre næringsmidler».

IMPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per. 3. kv. 2022	Per. 3. kv. 2023	Endring per 3. kv. 2022/2023	
	1000 kg	1000 kg	%	1000 kg
Smaksatt yoghurt	2 656	2 521	-5 %	-135
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	4 568	4 663	2 %	95
Sukkervarer, pastiller og drops	22 233	22 548	1 %	315
Sjokolade i pakninger over 2 kg	4 934	5 430	10 %	495
Sjokolade	13 954	14 499	4 %	545
Barnemat og morsmelkerstatning	2 477	2 338	-6 %	-139
Deiger	10 732	10 976	2 %	244
Pizza	11 209	11 822	5 %	613
Osteerstatninger	1 255	1 006	-20 %	-249
Pasta og lignende	26 336	25 202	-4 %	-1 134
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	9 695	9 431	-3 %	-264
Knekkebrød	8 092	7 784	-4 %	-308
Øvrig bakverk	28 277	27 326	-3 %	-951
Søte kjeks og småkaker	10 203	8 958	-12 %	-1 244
Kaker	8 538	8 442	-1 %	-96
Brød og brødvarer	39 010	37 588	-4 %	-1 422
Syltetøy/pulp	2 058	2 049	0 %	-9
Sauser	28 895	27 821	-4 %	-1 074
Supper	1 295	1 346	4 %	51
Spise-is	4 305	3 530	-18 %	-775
Andre næringsmidler	33 477	32 318	-3 %	-1 159
Mineralvann	171 661	142 539	-17 %	-29 122
Øl	42 356	28 596	-32 %	-13 760
Modifisert stivelse	5 144	3 641	-29 %	-1 504
Andre RÅK-varer	39 119	36 053	-8 %	-3 066
Totalt utvalg	532 478	478 426	-10 %	-54 052
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	318 461	307 291	-4 %	-11 170

IMPORTVERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per. 3. kv. 2022	Per. 3. kv. 2023	Endring per 3. kv. 2022/2023	
	1000 kr	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	108 281	123 078	14 %	14 797
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	127 913	163 698	28 %	35 785
Sukkervarer, pastiller og drops	1 207 307	1 538 095	27 %	330 788
Sjokolade i pakninger over 2 kg	179 776	254 923	42 %	75 147
Sjokolade	1 073 362	1 373 645	28 %	300 282
Barnemat og morsmelkerstatning	129 439	151 557	17 %	22 117
Deiger	271 477	347 322	28 %	75 845
Pizza	385 965	560 043	45 %	174 078
Osteerstatninger	52 394	56 994	9 %	4 601
Pasta og lignende	584 272	712 329	22 %	128 057
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	343 000	427 141	25 %	84 141
Knekkebrød	235 196	286 976	22 %	51 781
Øvrig bakverk	1 000 428	1 215 441	21 %	215 012
Søte kjeks og småkaker	345 687	413 332	20 %	67 645
Kaker	392 485	483 910	23 %	91 425
Brød og brødvarer	812 524	1 031 705	27 %	219 181
Syltetøy/pulp	71 886	87 538	22 %	15 653
Sauser	993 716	1 179 544	19 %	185 828
Supper	50 930	63 276	24 %	12 345
Spise-is	331 519	259 169	-22 %	-72 350
Andre næringsmidler	1 548 733	1 804 724	17 %	255 991
Mineralvann	2 248 700	2 286 867	2 %	38 168
Øl	379 881	373 650	-2 %	-6 231
Modifisert stivelse	66 351	82 160	24 %	15 809
Andre RÅK-varer	1 010 204	1 248 064	24 %	237 860
Totalt utvalg	13 951 426	16 525 179	18 %	2 573 753
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	11 322 845	13 864 661	22 %	2 541 816

EKSPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per. 3. kv. 2022	Per. 3. kv.2023	Endring per. 3. kv. 2022/2023	
	1000 kg	1000 kg	%	1000 kg
Smaksatt yoghurt	-	2	0 %	2
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	36	692	>200 %	655
Sukkervarer, pastiller og drops	770	570	-26 %	-201
Sjokolade i pakninger over 2 kg	787	1 144	45 %	357
Sjokolade	3 760	3 535	-6 %	-225
Barnemat og morsmelkerstatning	20	57	184 %	37
Deiger	38	38	1 %	0
Pizza	3 047	3 154	3 %	107
Osteerstatninger	25	1	-94 %	-23
Pasta og lignende	61	67	10 %	6
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	127	136	7 %	9
Knekkebrød	1 852	1 538	-17 %	-314
Øvrig bakverk	4 106	4 549	11 %	443
Søte kjeks og småkaker	121	195	62 %	74
Kaker	876	733	-16 %	-143
Brød og brødvarer	1 832	1 716	-6 %	-116
Syltetøy/pulp	26	14	-46 %	-12
Sauser	1 723	1 581	-8 %	-141
Supper	440	647	47 %	207
Spise-is	712	444	-38 %	-268
Andre næringsmidler	11 466	11 353	-1 %	-113
Mineralvann	10 883	13 950	28 %	3 067
Øl	4 144	3 574	-14 %	-570
Modifisert stivelse	16	88	>200 %	72
Andre RÅK-varer	1 641	2 398	46 %	757
Totalt utvalg	48 510	52 176	8 %	3 666
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	33 483	34 652	3 %	1 170

EKSPORTVERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per. 3. kv. 2022	Per. 3. kv. 2023	Endring per. 3. kv. 2022/2023	
	1000 kr	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	-	78	0 %	78
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	1 413	25 211	>200 %	23 798
Sukkervarer, pastiller og drops	41 917	43 590	4 %	1 673
Sjokolade i pakninger over 2 kg	26 587	46 953	77 %	20 366
Sjokolade	192 293	256 662	33 %	64 369
Barnemat og morsmelkerstatning	1 373	3 093	125 %	1 720
Deiger	1 135	1 354	19 %	219
Pizza	100 352	126 215	26 %	25 863
Osteerstatninger	573	37	-94 %	-536
Pasta og lignende	9 833	8 558	-13 %	-1 274
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	6 554	9 211	41 %	2 658
Knekkebrød	140 536	135 628	-3 %	-4 908
Øvrig bakverk	157 233	209 438	33 %	52 205
Søte kjeks og småkaker	6 595	8 449	28 %	1 854
Kaker	32 975	34 997	6 %	2 022
Brød og brødvarer	37 447	41 856	12 %	4 409
Syltetøy/pulp	977	665	-32 %	-311
Sauser	109 459	122 233	12 %	12 774
Supper	26 349	44 282	68 %	17 933
Spise-is	133 644	75 514	-43 %	-58 130
Andre næringsmidler	1 772 269	1 967 532	11 %	195 263
Mineralvann	45 141	71 287	58 %	26 147
Øl	73 436	71 158	-3 %	-2 278
Modifisert stivelse	436	1 572	>200 %	1 136
Andre RÅK-varer	72 446	140 592	94 %	68 146
Totalt utvalg	2 990 972	3 446 168	15 %	455 196
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	2 872 395	3 303 722	15 %	431 327

DEFINISJON AV VAREGRUPPER FOR IMPORT- OG EKSPORTSTATISTIKK AV UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Tollposisjon/varenummer i tolltariffen
Smaksatt yoghurt	04.03.2030/2040/2091
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	04.03.9001/9002, 22.02.9920
Sukkervarer, pastiller og drops	17.04 og 21.06.9047/9048
Sjokolade i pakninger over 2 kg	18.06.2090
Sjokolade	18.06.3100,-3200,-9010
Barnemat og morsmelkerstatning	19.01.1010,-1090, 20.07.1001,-1007-8, 21.04.2001
Deiger	19.01.2092
Pizza	19.01.2097 og 19.05.9010/9021/9022
Osteerstatninger	19.01.9091
Pasta og lignende	19.02.1100/1900/2091/2099/3001/3009/4000
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	19.04.1098/2010/2090
Knekkebrød	19.05.1000
Øvrig bakverk	19.05.2000/3200/4000/9032/9033/9034/9092/9093/9098
Søte kjeks og småkaker	19.05.3100
Kaker	19.05.9031
Brød og brødvarer	19.05.9091
Syltetøy/pulp	20.07.9902-9909
Sauser	21.03 utenom 21.03.1000
Supper	21.04 utenom 21.04.2001
Spise-is	21.05
Andre næringsmidler	21.06 utenom 21.06.1002, 1003, 9031, 9047, 9048, 9094, 9095
Mineralvann	22.02 utenom 22.02.9920
Øl	22.03
Modifisert stivelse	35.05 utenom 35.05.2000
Andre RÅK-varer	04.03.2020, 07.10.4090, 15.17.9091, 15.17.9097, 17.02.5010, 18.06.1000, 18.06.2011, 18.06.9021, 18.06.9022, 18.06.9091, 18.06.9092, 18.06.9099, 19.01.2010, 19.01.2091, 19.01.2098, 19.01.9010, 19.01.9098, 19.03.0000, 19.04.1010, 19.04.1091, 19.04.3000, 19.04.9020, 19.04.9090, 20.02.9010, 20.02.9090, 20.04.1010, 20.04.1020, 20.04.9020, 20.05.2010, 20.05.2020, 20.06.0031, 20.08.1110, 20.08.1191, 20.08.9903, 21.02.1010, 21.02.1020, 21.02.1090, 21.02.2020, 21.02.3000, 22.09.0000, 35.01.1000, 35.01.9010, 35.01.9020